

Universiteit
Leiden
The Netherlands

De schulden van artikel 4:7 lid 1 onder f

Es, P.C. van

Citation

Es, P. C. van. (2003). De schulden van artikel 4:7 lid 1 onder f. *Wpnr: Weekblad Voor Privaatrecht, Notariaat En Registratie*, 2003(6531), 367-368. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/73708>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/73708>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

De schulden van artikel 4:7 lid 1 onder f

1. Artikel 4:7 lid 1 geeft een opsomming van de schulden van de nalatenschap. Onder f vermeldt dit artikel als schulden van de nalatenschap: “de schulden die ontstaan door toepassing van afdeling 2 van titel 3”. Na raadpleging van afdeling 2 van titel 3 ligt de conclusie voor de hand dat bedoeld wordt op schulden met betrekking tot (i) de vestiging van een verzorgingsvruchtgebruik ten behoeve van de echtgenoot (artikel 4:29 en 4:30), (ii) de betaling van de sommen ineens van artikel 4:35 en 4:36 en (iii) de overdracht van bedrijfsgoederen of aandelen als bedoeld in artikel 4:38.¹ In deze bijdrage zal ik echter de stelling verdedigen dat alleen de schulden met betrekking tot de betaling van de sommen ineens van artikel 4:35 en 4:36 onder de in artikel 4:7 lid 1 sub f bedoelde schulden vallen.² Hiertoe zal ik eerst (onder 2 en 3) de ongewenste gevolgen bespreken van het onder artikel 4:7 lid 1 sub f laten vallen van de hierboven onder (i) en (iii) bedoelde schulden. Vervolgens zal ik (onder 4 en 5) wetshistorische en wetssystematische argumenten voor mijn stelling aanvoeren.

2. Wanneer de schuld met betrekking tot de vestiging van een verzorgingsvruchtgebruik moet worden aangemerkt als een schuld als bedoeld in artikel 4:7 lid 1 sub f, dan betekent dit dat deze schuld de legitieme portie van een legitimaris vermindert. De schulden vermeld in artikel 4:7 lid 1 sub f worden op grond van artikel 4:65 immers in mindering gebracht op de legitimaire massa. Ik geef een voorbeeld. Erfgenaam E, die gehuwd is en één kind heeft, benoemt zijn broer tot enig erfgenaam. Het saldo van de nalatenschap bedraagt (zonder rekening te houden met de hieronder aan de orde komende schuld met betrekking tot de vestiging van het verzorgingsvruchtgebruik) 100. De verzorgingsbehoefte van E's echtgenote is dusdanig dat vaststaat dat zij recht heeft op de vestiging van het verzorgingsvruchtgebruik met betrekking tot alle goederen van de nalatenschap. De waarde van dit vruchtgebruik bedraagt gezien de leeftijd van E's echtgenote 50. Als er bij de berekening van de legitieme portie van E's kind geen rekening hoeft te worden gehouden met deze schuld van 50, dan bedraagt zijn legitieme portie 25. De legitieme portie bedraagt 12½ wanneer de vruchtgebruiksschuld van 50 wel in mindering op de legitimaire massa moet worden gebracht. In beide gevallen kan E's kind op grond van artikel 4:81 lid 5 – in verband met het op alle goederen van de nalatenschap gevestigde verzorgingsvruchtgebruik – zijn legitimaire vordering op E's broer pas opeisen na de dood van E's echtgenote. Voor de positie van de verzorgingsbehoevende echtgenote van E maakt het geen verschil of de schuld met betrekking tot het verzorgingsvruchtgebruik al dan niet op grond van artikel 4:65 in mindering wordt gebracht op de legitimaire

massa. Het enige effect van het in mindering op de legitimaire massa brengen van de schuld met betrekking tot de vestiging van het verzorgingsvruchtgebruik, is dat de erfgenaam ten koste van de legitimaris profiteert van de aanwezigheid van een verzorgingsbehoevende echtgenoot. Dit lijkt mij ongewenst.

3. Wat betreft de ongewenste gevolgen van het onder de schulden van de nalatenschap als bedoeld in artikel 4:7 lid 1 sub f laten vallen van de schuld met betrekking tot de overdracht van bedrijfsgoederen of aandelen als bedoeld in artikel 4:38, volsta ik met een verwijzing naar de literatuur. Luijten en Meijer wijzen erop dat op grond van de regeling van artikel 4:38 ook een ander dan een erfgenaam – bijvoorbeeld een legataris – tot overdracht verplicht kan zijn. Het in dat geval aanmerken van de verplichting tot overdracht als een schuld van de nalatenschap, heeft het merkwaardige gevolg dat de nalatenschap voor een schuld van een niet-erfgenaam uitwinbaar is.³ Verder wijs ik op Perrick, die weigert de verplichting tot overdracht van bedrijfsgoederen of aandelen aan te merken als een schuld van de nalatenschap, ook al ontstaat deze schuld door toepassing van afdeling 2 van titel 3. Perrick voert als argument aan dat anders de vordering van het (stief)kind ook verhaald zou kunnen worden op de ontbonden huwelijks-gemeenschap waarvan de nalatenschap deel uitmaakt.⁴

4. In verband met de vraag welke schulden de wetgever bedoeld heeft te scharen onder artikel 4:7 lid 1 sub f, werkt een blik op de Parlementaire geschiedenis verhelderend. Sinds de Invoeringswet Boeken 3-6 van het nieuwe Burgerlijke Wetboek (derde gedeelte) uit 1981 merkt artikel 4.5.1.3a. lid 1 sub e als schulden van de nalatenschap aan: “de sommen ineens waarop krachtens de artikelen 4.2A.2.5 en 6 aanspraak wordt gemaakt”.⁵ In de Derde Nota van Wijziging van 7 oktober 1991⁶ is de opsomming van de schulden van de nalatenschap overgebracht van artikel 4.5.1.3a naar het huidige artikel 4:7 lid 1. Bij deze gelegenheid heeft ook de oude omschrijving in artikel 4.5.1.3a lid 1 sub e – waarin alleen gesproken werd over sommen ineens – plaats moeten maken voor de huidige omschrijving van artikel 4:7 lid 1 sub f waarin gesproken wordt over de schulden die ontstaan door toepassing van afdeling 2 van titel 3. Uit niets blijkt dat de wetgever hier een inhoudelijke wijziging heeft beoogd. In de toelichting valt te lezen dat ten opzichte van artikel 4.5.1.3a “in de

1. Zie bijvoorbeeld Klaassen-Luijten-Meijer, *Erfrecht*, Deventer 2002, nr. 690.

2. Zo ook Handboek Nieuw Erfrecht (2002), B.C.M. Waaijer, p. 289.

3. Klaassen-Luijten-Meijer, *Erfrecht*, Deventer 2002, nr. 690.

4. Asser-Perrick 6, Deventer 2002, nr. 301.

5. TK 1981-1982, 17 141, nrs. 1-2, p. 21.

6. TK 1991-1992, 17 141, nr. 10.

omschrijving (...) enige wijzigingen <zijn> voorgesteld”.⁷ Vervolgens wordt de hier aan de orde zijnde gewijzigde omschrijving niet eens vermeld. Ik kan hieruit niet anders afleiden dan dat de wetgever alleen de redactie van het oude 4.5.1.3a lid 1 sub e heeft willen aanpassen, maar daarbij over het hoofd heeft gezien dat afdeling 2 van titel 3 ook nog een andere schuld⁸ bevatte dan de (geld)schulden van de artikelen 4:35 en 4:36. In dit verband wijs ik ook nog op de toelichting bij artikel 4:7 lid 2 in de Nota van Wijziging van 20 juni 2001 waar als nalatenschaps-schuldeisers bedoeld onder 4:7 (destijds genummerd 4.1.3e) lid 1, onder f, alleen de somgerechtigden worden vermeld:

“In de voorgestelde redactie van lid 2 wordt in verband met de zojuist genoemde bijzonderheid onderscheiden tussen de gevallen waarin zich onder de nalatenschaps-schuldeisers somgerechtigden bevinden (artikel 4.1.3e lid 1, onder f) en die waarin dat niet het geval is.”⁹

Het beroep op de wetsgeschiedenis dat Luijten en Meijer doen ter ondersteuning van hun stelling dat een schuld met betrekking tot de vestiging van een verzorgingsvruchtgebruik wél onder artikel 4:7 lid 1 sub f valt, gaat naar mijn mening niet op.¹⁰ Zij wijzen op een passage uit de Memorie van Antwoord van 19 januari 1993, waarin de Minister naar aanleiding van een vraag van de Vaste Commissie voor Justitie zegt dat het begrip “schulden” in artikel 4.1.3e (thans 4:7) ruim moet worden uitgelegd:

“Onder schulden valt bijvoorbeeld ook de verbintenis tot overdracht of de verbintenis tot vestiging van een beperkt recht.”¹¹

Het is van belang om vast te stellen dat de Minister hier niet beoogt om een uitleg te geven van het begrip schulden in artikel 4.1.3e lid 1 sub f. De vraag waar de Minister op antwoordt, luidt namelijk wat onder het schuldbegrip van artikel 4.1.3e lid 1 sub a valt.¹²

5. Wetssystematisch gezien spreken de artikelen 4:29 lid 2 en 4:31 lid 1 voor de stelling dat de schuld met betrekking tot de vestiging van een verzorgingsvruchtgebruik niet valt onder de in artikel 4:7 lid 1 sub f bedoelde schulden. De artikelen 4:29 lid 2 en 4:31 lid 1 bepalen, kort gezegd, dat bepaalde schulden van de nalatenschap vóór het verzorgingsvruchtgebruik gaan. Het gaat hierbij om de schulden vermeld in artikel 4:7 lid 1 onder a tot en met f. Wanneer ook de schuld met betrekking tot de vestiging van een verzorgingsvruchtgebruik onder 4:7 lid 1 sub f zou vallen, dan viel hier (ondermeer) de absurde regel te lezen dat een schuld met betrekking tot een verzorgingsvruchtgebruik, vóór een schuld met betrekking tot een verzorgingsvruchtgebruik gaat.

*Mr. P.C. van Es **

7. TK 1991-1992, 17 141, nr. 10, p. 7-8.

8. Namelijk de schuld met betrekking tot de vestiging van het verzorgingsvruchtgebruik. De schuld met betrekking tot de overdracht van bedrijfs-goederen of aandelen was nog niet aan de orde. De regeling van artikel 4:38 is pas later, in 1997, in afdeling 2 van titel 3 opgenomen (Invoeringswet Boek 4 en Titel 3 van Boek 7 van het nieuwe Burgerlijk Wetboek, eerste gedeelte (wijziging van Boek 4), Vijfde Nota van Wijziging 29 april 1997, TK 1996-1997, 17 141, nr. 21, p. 8-9).

9. TK 2000-2001, 27 021, nr. 6, p. 8. In een eerder wetgevingsstadium komt men nog de volgende verwijzing naar de schulden van artikel 4:7 (destijds genummerd 4.1.3 e) lid 1 onder f tegen: “Het vruchtgebruik van de artikelen 4.2A.2.2 en 4.2A.2.3 kan niet worden ingeroepen tegen schuldeisers wier vorderingen zijn ontstaan door toepassing van afdeling 4.2A.2 (artikel 4.1.3e lid 1 onder f) waaronder met name de somgerechtigden ingevolge de artikelen 4.2A.2.6 en 4.2A.2.7.” (TK 1999-2000, 27 021, nr. 3, p. 8).

10. Klaassen-Luijten-Meijer, *Erfrecht*, Deventer 2002, nr. 631 noot 744.

11. TK 1992-1993, 17 141, nr. 12, p. 28.

12. TK 1991-1992, 17 141, nr. 11, p. 3.

* Universitair docent notarieel recht, Universiteit Leiden.